ANUL 2 NR.3 IULIE - SEPTEMBRIE 2026

IZVOR DE NEUITARE

COMUNA BRUSTUROASA

JUD.BACĂU

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE TRADIȚIE ȘI MEMORIE CULTURALĂ

Izvor de neuitare

ISSN 3061 – 6441 ISSN-L 3061 - 6441

Revistă trimestrială editată în colaborare cu Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

Cultură. Credință. Natură. Sănătate.

Ediție tipărită prin sprijinul financiar al GAL Valea Muntelui, în calitate de partener dedicat păstrării identității locale, promovării culturii, tradițiilor și comunității.

Revista IZVOR DE NEUITARE apare și pe pagina digitală a INSTITUTULUI NAȚIONAL AL PATRIMONIULUI

Biblioteca Digitală a Publicațiilor Culturale

https://biblioteca-digitala.ro/?pub=9857-izvor-neuitare-comuna-brusturoasa-jud-bacau

Institutul Național al Patrimoniului

Ministerul Culturii

de-

Adresa redacției:

Brusturoasa/Bacău/România

Str. Fântânii, nr. 26

Tel: 0748 793 531

E-mail: atomuleseliliana48@yahoo.com

Blog: https://neuitare.ro

Editor fondator: LILIANA ATOMULESE

Redactor–coordonator: ROMULUS-DAN BUSNEA

Desene: MARIAN BUTUCARU

Colaboratori: MIHAELA BĂBUȘANU – Muzeograf, poet și jurnalist

Prof. DAN SANDU – Poet și scriitor

ANDREI MARIAN BALAJ - Elev

© Toate drepturile asupra textelor și ilustrațiilor sunt rezervate revistei ,,Izvor de neuitare”. Reproducerea totală sau parțială este interzisă fără acordul redacției.

FAMILII CARE UNESC OAMENII ȘI CARE CREEAZĂ COMUNITĂȚI PUTERNICE

În ultima vreme, am descoperit un gând care stăruie în mintea mea. Este un gând bun, despre lucruri bune care se întâmplă în mica noastră comunitate, în care ne cunoaștem unii pe alții destul de îndeaproape.

Deși percepția generală este că ne pleacă tinerii și nu doar tinerii în străinătăți, de fapt, dacă privim puțin mai atent, vom descoperi că sunt unii care se și întorc. Din ce în ce mai mulți! Este suficient să vă gândiți, dragi prieteni, doar câteva minute, și veți descoperi singuri acele exemple. Care pot fi cele la care mă gândesc eu, ori cu totul altele.

Interesant mi se pare că mulți dintre cei care se întorc, se reapucă de ceea ce făceau în copilărie. Adică să crească animale, să-și muncească pământul și să găsească modalitățile cele mai potrivite de a câștiga bani din aceste preocupări.

Ba chiar, sunt unii care au hotărât că pot lucra în on-line și simultan să se apuce să-și reorganizeze gospodăria, să-și planteze grădinile, să-și facă sere ori măcar mici solarii pentru nevoile familiei. Nu mai spun de cei care și-au făcut culturi de afine, ori de mure, ba chiar și-au alcătuit stupine destul de mari, capabile să producă miere și pentru vânzare.

Și surprizele apar din zi în zi. Am descoperit familii care s-au întors cu planuri foarte clare despre ce vor face odată întorși acasă. Cei mai mulți sunt decișI să folosească resursele obținute din gospodărie pentru a câștiga și bani, nu doar pentru a consuma ei. Alții, deocamdată mai puțini, au hotărât să atragă și turiști, pe care să-i cazeze în gospodăriile proprii și să-i hrănească din mâncarea obținută din ce cresc în curtea lor.

După ce au gustat din mâncarea altor țări, au înțeles că mâncare mai bună decât acasă, nu este niciunde. Avem pământuri bune, iarbă curată și grasă, din care pasc vacile noastre. Laptele este gustos, carnea la fel și ea.

După 50 de ani de comunism, cu agricultură lăsată la voia întâmplării, iată că au mai trecut aproape 40, și poate vor mai trece încă 10, ori 20, până lucrurile se vor așeza în făgașul care trebuie. Pentru că nu ne-am fi putut aștepta ca o boală lungă să se vindece rapid. Ne trebuie cam tot pe atât timp, pentru a ne repara.

Iar aceste familii, care au o viziune bună și care pornesc acum pe acest drum din țară, cel mai minunat drum, vor pune bazele unei comunități așezate.

Îmi dau seama că lumea, în general, este dezamăgită de ce se întâmplă în țara noastră. Însă, cei care urmăresc măcar puțin ce se întâmplă pe planetă, își dau seama că mai peste tot sunt probleme grave. Deseori am spus că înapoierea noastră, ca națiune cu vreo 50 de ani, ne va fi într-o bună zi de folos. Noi încă mai avem acel pământ mănos, care în alte părți a fost chimizat în exces. Încă mai știm a folosi metode rudimentare de trai. Există mii și mii de hectare de pământ nelucrat, pe care îl putem folosi din nou.

E drept că avem o conducere netrebnică, însă văd acest lucru ca pe ultima fază a unei bube care stă să se spargă, pentru a curge răutatea.

Noi, cei mici, nu putem face mai nimic pentru a repara lucrurile la nivel înalt. Dar putem face foarte multe, fiecare pentru familia noastră și pentru comunitatea în care trăim. Dacă vom avea hrană suficientă, fără să trebuiască neapărat să cumpărăm absolut tot, dacă ne vom ajuta între noi la munca fânului, ori altor treburi din gospodării, nu vom fi atât de afectați de crizele care se vor succeda.

Bunicii noștri nu aveau salarii, decât cu unele excepții. Nu primeau alocații pentru copii. Nu aveau asigurare de sănătate. Nu primeau nici ajutor social. Și totuși învățaseră să se descurce, ajutându-se unii pe alții. Când cineva ridica o casă, săreau toți vecinii să ajute. Când era timpul prășitului, se mergea cu împrumutul. Azi prășim toți la tine, fără bani. Mâine prășim toți la mine, tot fără bani. Poimâine la celălat vecin, tot fără bani. La fân, era la fel. La cules din arături, toamna, la fel. La desfăcut porumbul, la ales cartofii și băgat în beci. Practic, totul se făcea cu neamurile, cu vecinii, cu prietenii, fără bani. În Brusturoasa, încă se mai practică asemenea ajutorări.

Acum acest sistem le pare unora absurd și de neînțeles. Însă, dacă într-adevăr vor veni acele timpuri grele, noi, înapoiații Europei, vom ști ce e de făcut, și vom face.

Până atunci, însă, hai să ne punem pe treabă, așa cum am învățat odinioară. Iar cei tineri, care nu prea au avut de unde învăța, sunt sfătuiți să se apuce, fiindcă mereu le va sări cineva în ajutor. După cum vedeți, există sumedenie de străini, veniți de prin toată Europa, care ne descoperă cu uimire. Și nu mai vor să plece. Își cumpără aici case, se apucă de grădinărit și de crescut animale și înțeleg că acesta e raiul pe pământ.

De ce să așteptăm să vină un prinț străin să ne dea valoare? Când valoarea este în noi, în mâinile și în mintea noastră!

Împreună, noi, cei din Brusturoasa, putem să ne construim un sat cum nu sunt multe altele. Doar îngrijindu-ne de gospodăria proprie, făcând din ea o bijuterie, dar neuitând de vecinul nostru, de fratele nostru. Pentru că acolo unde suntem mai mulți care tragem în aceeași direcție, povara e mai ușoară, iar exemplul personal este molipsitor.

LILIANA ATOMULESE

Stațiunea Slănic-Moldova, în an aniversar!

Statele Unite ale Americii - 250, Slănic-Moldova - 225!

Pe 4 iulie 2026 s-au împlinit 250 de ani de la semnarea Declarației de Independență a Statelor Unite față de Imperiul Britanic (1776), iar pe 20 iulie 2026, de Sfântul Ilie, s-au împlinit 225 de ani de la descoperirea, în 1801, a primului izvor mineral din stațiunea Slănic-Moldova, de către serdarul Mihalachi Spiridon, cămărașul ocnelor de sare de la Târgu-Ocna, pe când acesta se afla la o vânătoare de cerbi…

Practic, cele două evenimente marchează nașterea națiunii americane și începutul unui stat independent, pe de o parte, ca și al așezământului balnear de la Slănic-Moldova, pe de altă parte, căci începând de la acea dată, localitatea se dezvoltă etapizat, până va ajunge una dintre cele mai renumite stațiuni balneare ale Europei și nu numai.

Slănic-Moldova, un arc peste timp
într-un scurt rezumat

Potrivit uneia dintre cele mai frumoase legende ale locului (Legenda Nemirei), se spune că la moartea viteazului Șandru, căzut în luptele duse cu tătarii, lacrimile logodnicei lui, frumoasa zeiță a pădurilor, Nemira, s-au transformat în perle adevărate ce se rostogoleau în apa cristalină a pârâului Slănic, ale cărui valuri repezi și înspumate le-au purtat peste praguri de stânci și grinduri. Iar pe locul unde s-a oprit fiecare perlă a țâșnit la suprafață, un izvor cu apă minerală, primul dintre cele descoperite începând cu 1801...

Pe parcursul evoluției sale, indiferent de transformările care au avut loc, stațiunea Slănic-Moldova a rămas una dintre cele mai populare destinații turistice și de tratament din România, fiind prima stațiune a țării, între 1887-1916, 1930-1944 și printre primele, între 1965-1989, 2000 - până în prezent

Să nu uităm că în perioada 1887-1916, potrivit presei din acea vreme, a studiilor și relatărilor unor mari personalități ale medicinei românești, Slănic-Moldova a fost considerată prima dintre toate stațiunile țării, dar și singura care, datorită infrastructurii sale medicale, putea rivaliza cu orice altă stațiune balneoclimatică din Europa

„Într-adevăr, Slănicul nu este numai admirabila stațiune balneară renumită pentru apele ei alcaline

fără pereche în țară – la drept vorbind este unica din acest punct de vedere – dar mai este înzestrat de natură cu o risipă de calități atrăgătoare. Stabilimentele de hidroterapie, electroterapie, de aer comprimat și inhalații, dintre cele mai moderne și mai mult ca excelente, cheamă aici pe nenumărații clienți ai bolilor, printre care și pe cei ai bolii atât de moderne, care se cheamă neurastenia. Pentru toți aceștia, fie ei suferinzi sau simpli vizitatori, apa nu este totul. Ei vin să găsească farmecul unei șederi atât de plăcute, mulțumită celor mai variate distracții. Iar în orele necesare odihnei au repausul în tovărășia cu adevărat mângâietoare a codrilor seculari și a izvoarelor limpezi, cu necontenitul geamăt pe care îl îngână tremurul frunzelor. De aceea, în comparație cu alte stațiuni balneare, Slănicul din Moldova oferă priveliștea rară de a fi populat în număr mare în timpul întregului sezon de vară, motiv pentru care și-a dobândit pe drept cuvânt reputația și faima de care se bucură, prestigiul de a fi prima dintre toate stațiunile climaterice și balneare ale țării. Toate succesele și îmbunătățirile realizate se vor adăuga la cartea voluminoasă în ani a Slănicului, ceea ce va întări încă o dată aureola sa de Suveran nedisputat și neîntrecut, Coroana băilor românești” (Biblioteca Centrală Universitară Iași, ziarul ,,Curierul Slănicului Moldova”, Nr. 1, Anul X, Duminică, 10 iunie 1912).

De asemenea, în lucrarea ,,Călăuza locurilor de băi și de odihnă din România” (1912), semnată de medicul Friedrich Grünfeld, unul dintre cei mai renumiți cercetători și publiciști din domeniul balnear la vremea respectivă, apare și o clasificare clară, dar și o descriere a locurilor de băi și de odihnă din România, în care este prezentată și stațiunea Slănic-Moldova. Supranumită și ,,Sinaia Moldovei”, acest așezământ balnear era considerat *,,cel mai însemnat loc de băi din țară, principala localitate climaterică, de aer și odihnă din Moldova, socotită un Aix-les Bains al României, unde își dau întâlnire toți acei care doresc să petreacă cu folos timpul de vacanță”.* Iar profesorul și medicul G. Băltăceanu, care și-a susținut teza de doctorat cu tema

,,Apele minerale de la Slănic-Moldova și acțiunea lor asupra secrețiilor gastrice și biliare", teză premiată cu medalia de aur, afirma în prefața unei alte lucrări semnată tot de medicul F. Grünfeld, (,,Călăuza băilor din România", ediția 1933), următoarele: *,,Pentru tratamentul maladiilor de stomac și ale digestiei în general, sunt ape sărate, alcaline ori mixte. Stațiunea cea mai reputată este Slănicul din Moldova. Cu cele 17 izvoare ale sale, de origine profundă, această stațiune prezintă un exemplu rar, deoarece, alături de izvoare care măresc – există și altele, care micșorează secrețiunea stomacului. Situată în regiune muntoasă, înconjurată de păduri seculare, Slănicul are deci și avantajul climatului de altitudine".*

După Primul Război Mondial, când stațiunea a avut mult de suferit, refacerea a început ceva mai târziu, prin 1924, dar după 1930 și până în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial, Slănicul a revenit pe primul loc între stațiunile țării, așa cum reiese, printre altele și din cuvântul de deschidere rostit de prof. dr. Gheorghe Tudoranu, unul dintre pionierii balneologiei românești, la cel de-al doilea Curs de perfecționare în balneologie și fizioterapie, care s-a ținut la Slănic-Moldova, între 1-7 septembrie 1936, cu tema „Înainte, în timpul și după o cură balneoclimatică**"**. Iată un fragment edificator din acest discurs: *,,Am deosebita satisfacție a deschide cursurile de perfecționare în balneologie la Slănicul Moldovei, stațiune cu a căror resurse terapeutice s-ar mândri orice țară din lume. Grație aceluiași elan pentru înălțarea balneologiei s-au înfăptuit cursurile de perfecționare, mai întâi la Sovata, grație profesorului Marius Sturza; iar anul acesta în această frumoasă stațiune, cu care natura a fost atât de darnică. Pentru cursurile de la Slănic m-am adresat tuturor somităților de la cele trei facultăți de medicină (Iași, Cluj și București, n. a.), care au răspuns prin profesorii cei mai indicați a ține cursuri de balneologie. Am ținut ca aceste cursuri să fie mai cu seamă în legătură cu specialitatea Slănicului, adică cu bolile tubului digestiv și de nutriție. De asemenea, am dat valoarea cuvenită bolilor aparatului respirator, care beneficiază de Inhalator. Slănicul se bucură de o mare bogăție de izvoare pentru mai toate bolile tubului digestiv. Este unica stațiune din lume cu izvoare și pentru hiperaciditate, cât și pentru hipoaciditate stomacală. Gama nesfârșită de izvoare oferă posibilități de tratament pentru toate vârstele și temperamentele nervoase. Slănicul a avut șansa de a-și crea o serie de stabilimente de inhalație și de băi, inegalate în țară, grație Epitropiei `Sf. Spiridon`, care a făcut adevărate sacrificii pentru Slănic. Hotelurile și vilele de mâna întâi, oferă un confort indispensabil unei bune cure de apă. De aceea am crezut că e bine să ținem al doilea ciclu de cursuri de perfecționare în balneologie la Slănic, pentru ca medicii din toată țara să poată vedea o stațiune model și de virtuți terapeutice și de stabilimente balneare, dar și de confort"* (revista ,,Mișcarea Medicală Română, Anul X, Nr. 5 – 6/1937, Număr special de Hidro-Climato-Balneologie", pp. 377 – 379).

Slănic-Moldova, în topul stațiunilor și în anul 2026

După 1950, în perioada epocii comuniste, dar și după 1990, cu suișurile și coborâșurile inerente noilor tranziții, Slănicul-Moldovei (mai ales după 2000 și până în prezent) rezistă și revine în forță în prim-planul industriei turistice și de sănătate din România, prin noi și importante investiții, grație antreprenorilor din turismul slănicean.

Și în anul 2026, conform clasamentelor/topurilor pe care le-au realizat o serie de posturi de televiziune și

barometre turistice naționale, stațiunea Slănic-Moldova se înscrie printre stațiunile preferate ale românilor, inclusiv ale turiștilor din Republica Moldova și Ucraina.

Confirmarea a venit tot în acest an, pe 14 mai 2026, când, spre marea bucurie a băcăuanilor și nu numai, stațiunea Slănic-Moldova, atât de îndrăgită de turiștii români, ca și de cei străini, a obținut **Locul III** în cadrul competiției naționale „**Destinația Anului 2026**",

la Categoria ,,**Stațiuni Balneare**”, alături de stațiunea Călimănești-Căciulata (Vâlcea), în fapt, o recunoaștere importantă pentru frumusețea, potențialul și autenticitatea unuia dintre cele mai valoroase stațiuni balneare și turistice din România, primele două locuri fiind ocupate de stațiunile Techirghiol (Constanța) și Borsec (Harghita). Categoria dedicată stațiunilor balneare a evidențiat încă o dată, destinațiile care valorifică apele minerale, lacurile terapeutice și infrastructura de wellness, într-o formă modernă și atractivă, care reconfirmă potențialul balnear al României, una dintre resursele turistice cu cea mai mare tradiție la nivel european.

Stațiunea Slănic-Moldova, aniversări 2026:

* 225 de la descoperirea primului izvor mineral, de către serdarul Mihalache Spiridon, la 20 iulie 1801;
* 140 de ani de la ultima vizită a marelui povestitor Ion Creangă, la Slănic-Moldova, petrecută la 10 iulie 1886, după cele efectuate în 1884 și 1885, toate cu scopul de a se trata și relaxa;
* 135 de ani de la vizita regelui Carol I al României la Slănic-Moldova, la 29 iulie 1891. Un rege cu adevărat vizionar, care a susținut dezvoltarea stațiunilor balneare și turistice din România, după modelul celor din Occident;
* 145 de ani de la nașterea compozitorului George Enescu, care a susținut primul său concert în fața publicului la Slănic-Moldova, în data de 25 iulie 1889, când încă nu împlinise nouă ani
* 90 de ani de la inițierea și organizarea primelor ,,Cursuri de perfecționare în balneologie”, desfășurate în două etape, respectiv în 1935 la Sovata (7-1 4 septembrie) și apoi, în 1936, la Slănic-Moldova (1-7 septembrie);
* 90 de ani de la moartea arhitectului ieșean George Sterian (1860-1936), a cărei cea dintâi creație în care se pot observa particularitățile versiunii moldave a stilului neoromânesc, inaugurat cu doar câțiva ani înainte de arhitectul Ion Mincu, promotorul stilului arhitectural neoromânesc, este Cazinoul din stațiunea Slănic-

Moldova. Impozantul edificiu a fost construit între 1894-1896 de meșteri italieni și slăniceni, după planurile sale și ale altui arhitect ieșean, Herman Rick (angajat al Serviciului de arhitectură al Epitropiei ,,Sf. Spiridon” din Iași), la inițiativa arhitectului Nicolae Ghika-Budești.

* 130 de ani de la finalizarea construcției Cazinoului din Slănic-Moldova (1896), primul din România și al cincilea din Europa!

* 129 de ani de la apariția primului ziar care a apărut într-o stațiune din România, la Slănic-Moldova, în ziua de 26 iunie 1897;

Felicitări tuturor celor care și-au adus contribuția la propășirea stațiunii Slănic-Moldova, căreia îi urăm și pentru anii ce vor veni, **LA MULȚI ANI!**

Romulus-Dan BUSNEA, jurnalist și scriitor

* Triptic aniversar 2026: Romulus-Dan Busnea, jurnalist și scriitor din Slănic-Moldova, membru al UZPR: 65/25/5: 65 de ani de viață (16 mai 1961); 25 de ani de activitate publicistică neîntreruptă ca jurnalist, promotor cultural-turistic și scriitor (din 2001, cu peste 4.000 de articole, 5 volume și 15 broșuri de promovare turistică publicate până în prezent).

REDACȚIA

O SĂPTĂMÂNĂ CÂT O VARĂ ÎNTREAGĂ!

ȘCOALA DE VARĂ A PAROHIEI BRUSTUROASA

Brusturoasa a fost, timp de o săptămână, mai mult decât un loc. A fost o stare. O întâlnire între copii, oameni, povești, credință și istorie, într-un spațiu în care biserica, școala și comunitatea au reușit să vorbească aceeași limbă. Într-o vară care, la început, părea să curgă asemenea tuturor celorlalte, la Brusturoasa s-a întâmplat ceva care a schimbat ritmul locului. Timp de șapte zile, curtea bisericii, Așezământul Social Filantropic „Sfântul Nicolae” și împrejurimile din Parohia Brusturoasa au devenit locuri ale întâlnirii, ale jocului, ale învățării și ale descoperirii.

A fost cea de a VII-a ediție a Școlii de Vară, un proiect în care am încercat să le oferim copiilor nu doar activități, ci experiențe pe care să le poată lua cu ei mai departe.

Prima zi a fost despre noi înșine și despre curajul de a ne descoperi. Alături de doamna preoteasă Alina, copiii au participat la activități de autocunoaștere, jocuri și exerciții menite să îi ajute să se privească altfel pe ei înșiși și pe cei din jur. Tot ea le-a propus și activități în limba germană, într-o formă accesibilă și atractivă, demonstrând încă o dată că învățarea nu trebuie să fie desprinsă de bucurie.

A doua zi ne-am întors spre ceea ce reprezintă inima comunității noastre: biserica. Părintele Constantin le-a explicat copiilor rânduiala Proscomidiei și le-a arătat, pas cu pas, veșmintele liturgice și modul în care acestea sunt îmbrăcate. Pentru mulți dintre copii, lucrurile pe care le vedeau duminică după duminică au căpătat, astfel, un înțeles nou. Ziua a continuat cu Sfânta Liturghie prilejuită de sărbătorirea Sfântului Apostol Tit, ale cărui sfinte moaște sunt cinstite și în biserica noastră printr-o părticică. În timpul slujbei, am încercat să le explicăm copiilor, după un plan pregătit dinainte, principalele momente ale Sfintei Liturghii. Am vrut ca ei să nu fie doar spectatori ai unei slujbe, ci să înțeleagă ceea ce se întâmplă în fața lor. Să descopere sensul gesturilor, al rugăciunilor și al fiecărui moment.

După o dimineață dedicată sufletului, a urmat o după amiază de vizită la Șezătoare Brusturoasa, unde doamnele le-au pregătit copiilor plăcinte și alivenci, scoase fierbinți din cuptor. În așteptarea bunătăților, copiii au alergat prin livadă, au mâncat zmeură, prune,

pere, mere, ba chiar au urcat și pe deal. Siropul de brad cu apă rece din fântână le-a potolit setea.

În a treia zi, prima prezență specială a fost cea a dnei prof. univ. Ecaterina Crețu, născută în Brusturoasa și legată pentru totdeauna de aceste locuri. Cu voce blândă, domnia sa le-a împărtășit copiilor unele dintre secretele succesului ca elevi, dar și alte lucruri interesante. La final, dna Crețu le-a dăruit copiilor semne de carte, care de fapt erau fișe cu norme ortografice, ele reprezentând o metodă ușoară de a rezolva provocările întâlnite la orele de limba română.

A urmat întâlnirea cu oameni dragi și prietenii care au depășit demult granițele unei simple colaborări. La invitația mea, doamnele Marina Bucur și Kiss Kinga, de la Asociația Învățătorilor Harghiteni, au venit la Brustu-

roasa pentru a fi alături de copii. Au fost activități sportive, jocuri de cunoaștere, animație și activități

socio-educative. O zi în care copiii au alergat, au râs, s-au cunoscut mai bine și au învățat, poate fără să își dea seama, cât de important este să lucrezi împreună cu ceilalți.

Joi a venit momentul pe care mulți îl așteptau: prima ediție a Concursului de Toacă. Curtea parohiei a prins glas, iar sunetul lemnului lovit ritmic s-a auzit peste sat. Patruzeci de concurenți au intrat în compe-

tiție, fiecare cu emoțiile, curajul și dorința sa de a reuși. Concursul, organizat în Parohia Brusturoasa, în parteneriat cu Parohia Cotumba, a fost mai mult decât o competiție. A fost o întâlnire cu o tradiție veche, cu un sunet care, pentru generații întregi și sute de ani, a făcut parte din viața satului și a Bisericii. Au fost premii, bucurii și, poate mai important de-cât toate, sentimentul că tradiția poate merge mai departe atunci când există oameni dispuși să o transmită copiilor.

Vineri dimineață, am schimbat din nou registrul. Am vorbit despre lumea în care copiii cresc astăzi: educația digitală și abilitățile media. Într-o perioadă în care informația ajunge la noi cu o viteză fără precedent,

am discutat despre felul în care folosim mediul digital, despre responsabilitate și despre necesitatea de a înțelege ceea ce vedem, citim și distribuim.

Apoi, sub coordonarea doamnei preotese Alina, voluntarii s-au mobilizat pentru curățenia Așezământului Social Filantropic „Sfântul Nicolae” și a bisericii. Și aici a fost o lecție. Poate una dintre cele mai importante. Pentru că o comunitate nu se construiește

numai prin cuvinte și activități, ci și prin lucrurile simple pe care le faci împreună cu ceilalți.

Seara, istoria a coborât din manuale în mijlocul copiilor. Prietenii noștri de la Asociația Prospectorii Istoriei au venit cu o seară de film istoric dedicată luptelor purtate în timpul Primului Război Mondial pe

Valea Trotușului. Au adus cu ei și numeroase artefacte din perioada războiului, obiecte care au făcut ca trecutul să pară, pentru câteva ore, mult mai aproape. Copiii au putut vedea, între imagini și obiecte, o parte din istoria locurilor în care trăiesc. Iar după istorie a venit joaca. Curtea bisericii s-a transformat într-un loc al râsetelor și al jocurilor, într-o seară în care copiii au uitat de ceas și au rămas împreună până târziu.

Sâmbătă a fost, poate, ziua în care am înțeles cel mai bine de ce avem nevoie de astfel de întâlniri. Doamna Liliana Atomulese le-a vorbit copiilor despre cum se scrie istoria. Le-a prezentat revista **„Izvor de neuitare”** și **„Monografia Școlii Brusturoasa”**, lucrare scrisă de regretatul profesor Nicolae Volmer. Au descoperit că istoria nu înseam-nă doar date și nume, ci și oameni, locuri, mărturii și povești care trebuie păstrate pentru cei ce vin după noi. Am continuat apoi această călătorie prin istorie, vorbindu-le copiilor despre istoria bisericii din Brusturoasa, despre obiecte vechi aflate în patrimoniul acesteia și despre oamenii care au trecut prin acest loc. Am încheiat cu un tur al cimitirului parohial. Poate părea, la prima vedere, un final neobișnuit pentru o activitate dedicată copiilor. Dar tocmai acolo, printre cruci și nume, am încercat să le arătăm că un sat își păstrează memoria nu doar în cărți, ci și în locurile în care odihnesc cei care l-au construit. Și, fără să ne dăm seama, am ajuns la ultima zi.

Duminică, după Sfânta Liturghie, copiii au fost premiați. Emoțiile primei ediții a concursului de toacă au revenit, de această dată, sub forma unui moment festiv. Câștigătorii concursului de joi au susținut un concert de toacă, iar sunetul lor a încheiat, simbolic, săptămâna începută cu jocuri și activități. Dar nu am vrut ca ultima zi să se termine acolo! Am plecat cu toții în natură, la foișorul familiei Vasile și Liliana Hogea, unde am fost primiți cu multă căldură și cu o masă pregătită cu drag. Gulașul la ceaun, gogoșile calde, muzica, dansul și orele petrecute împreună au transformat finalul Școlii de Vară într-o adevărată sărbătoare a comunității. Privind în urmă, cele șapte zile par mai degrabă o poveste decât un program de activități. Au fost copii care au învățat, au alergat, au bătut toaca, au ascultat povești despre război, au descoperit istoria bisericii și a satului, au făcut curățenie, au râs și au legat prietenii. Dar poate cea mai importantă lecție a acestei Școli de Vară nu a fost scrisă pe nici o tablă și nu a fost cuprinsă în niciun plan de activități.

A fost lecția comunității. Am văzut oameni care au venit să ajute fără să aștepte nimic în schimb, profesori care au adus experiență și dăruire, voluntari care au pus umărul, copii care au venit în fiecare zi cu aceeași bucurie și familii care au deschis porțile caselor lor. Școala de Vară de la Brusturoasa a fost, în fond, despre a fi împreună. Despre Biserică, dar și despre școală. Despre trecut, dar și despre viitor. Despre tradiție, dar și despre lumea nouă în care cresc copiii noștri. Despre oameni care, atunci când aleg să pună împreună ceea ce au mai bun, pot transforma o săptămână de vacanță într-o amintire pentru o viață. Iar pentru toate acestea, le mulțumim celor care au făcut posibilă această săptămână: copiilor și părinților lor, voluntarilor, colaboratorilor, profesorilor și tuturor celor care au deschis o ușă, au oferit un zâmbet, o idee, o masă sau câteva ore din timpul lor.

Mulțumim, în mod deosebit, familiei Liliana și Vasile Hogea pentru frumoasa încheiere a acestei săptămâni și pentru felul în care ne-au primit în mijlocul naturii, cu masă, muzică și voie bună. Poate că, peste ani, copiii nu își vor mai aminti exact toate activitățile din acea săptămână.

Dar sperăm să își amintească ceva mai important: că, într-o vară, la Brusturoasa, au fost împreună!!!

Andrei-Marian Balaj

INTERVIU CU DL.
DĂNUȚ UNGUREANU

Director al Agenției
Naționale a Zonei Montane

de ***MIHAELA BĂBUȘANU***

În această vară, în Tabăra Jurnaliștilor de Mediu de la Vânători, județul Neamț, am avut ocazia să îl cunosc pe domnul **Dănuț Ungureanu, director la Agenția Națională a Zonei Montane**. Am stat de vorbă despre punctele gastronomice locale, despre produsele din gospodăriile montane și despre felul în care tradițiile pot deveni parte din dezvoltarea comunităților. În calitate de colaborator al revistei „Izvor de neuitare", aceste teme mă preocupă cu atât mai mult cu cât revista este dedicată oamenilor și locurilor din Brusturoasa și din zona montană a județului Bacău, o zonă cu oameni gospodari, cu tradiții și resurse care merită cunoscute și valorificate. De aici a pornit și ideea acestui interviu. Am vrut să aflăm cum vede un specialist în dezvoltarea zonei montane viitorul satelor de munte, ce loc ocupă produsele locale și agroturismul și, mai ales, ce putem face pentru ca tinerii să găsească motive să rămână sau să se întoarcă acasă.

Un dialog despre munte, oameni, tradiție și viitor.

Interviu cu Dănuț Ungureanu, Director al Agenției Naționale a Zonei Montane

1. Domnule Dănuț Ungureanu, ne-am cunoscut în această vară, la Tabăra Jurnaliștilor de Mediu de la Vânători - Neamț, unde ne-ați vorbit despre Punctele Gastronomice Locale. De unde a început preocuparea dumneavoastră pentru munte și pentru oamenii care trăiesc aici?

Sunt născut și am crescut la munte. Mai precis, în Bazinul Dornelor, din județul Suceava. Copilăria mi-am petrecut-o în comuna Panaci, la 16 kilometri de Vatra Dornei, într-o familie deținătoare de gospodărie medie.

Acum acea localitate a devenit cunoscută pentru că acolo se găsește întreprinderea ce îmbuteliază apa minerală cu brand-ul „Aqua Carpatica". În urmă cu 30 de ani, adică în luna decembrie 1996, m-am angajat - prin concurs - la Centrul de Formare și Inovație pentru Dezvoltare în Carpați (CEFIDEC) o instituție-pilot a ministerului agriculturii, nou înființată pentru zona montană, cu sediul în municipiul Vatra Dornei. Acea instituție dedicată formării profesionale a adulților din arealul montan al României, a suferit mai multe transformări, devenind în timp, Agenția Națională a Zonei Montane (ANZM). Pot spune că „am crescut" o dată cu instituția: am continuat și aprofundat studiile de bază (specialitatea mea fiind inginerie și management agroturistic), cu un master în agricultură, schimbări climatice și siguranța alimentelor, un doctorat în management și marketing în agricultură, și un post doctorat ce a avut ca temă valorificarea durabilă a potențialului de eco-bio-produse montane din Carpații României, prin dezvoltarea serviciilor agroturistice. Mi-am completat formarea și cu alte cursuri de specialitate, în țară sau în străinătate. În ceea ce privește evoluția profesională, am pornit de la asistent/lector formator, iar în prezent dețin funcția de director al direcției de formare profesională și inovație, din cadrul Agenției.

Dănuț Ungureanu

În copilărie am trăit experiența gospodăriei montane, în activitatea profesională m-am perfecționat în dezvoltarea economiei locale în general și în particular în activitățile neagricole complementare, precum turismul rural și agroturismul, iar pentru a le armoniza pe toate acestea, din anul 2016 am devenit și cercetător științific part-time la Centrul de Economie Montană al Academiei Române. Dragostea de munte am trăit-o, am cultivat-o și am dezvoltat-o, încercând să-mi aduc și eu contribuția la bunăstarea comunităților montane.

2. Pentru cititorii revistei „Izvor de neuitare", ce este și care este rolul său în dezvoltarea comunităților montane?

Rolul instituției în care îmi desfășor activitatea (Agenția Națională a Zonei Montane), în dezvoltarea comunităților montane, consider că este unul foarte important, aș putea spune chiar ca fiind chiar unul major. ANZM este o instituție publică, în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, iar activitățile pe care le desfășurăm sunt cu titlu gratuit. Organizăm cursuri de formare profesională, pentru fermieri, precum și pentru alte categorii relevante/interesate din zona montană. Dintre acestea, cele mai căutate sunt programele de formare destinate persoanelor care deservesc Punctele Gastronomice Locale. Până la această dată avem un număr de 14.366 de absolvenți. Am mai organizat cursuri pentru Măsurile din Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)/ Planul Național Strategic. Câteva dintre acestea au fost

Tineri fermieri; Dezvoltarea fermelor mici; Agromediu și climă; Agricultură ecologică; Inițiere în apicultură; Managementul fermei vegetale; Managementul creșterii animalelor; Formator.

De asemenea, instituția noastră gestionează și schema de calitate pentru produsele agroalimentare „Produs montan". Sunt, la această ora 4.979 de produse înregistrate, provenite de la 1.508 producători, din zona montană a României. În anii trecuți, am implementat 113 proiecte de investiții în arealul montan, care au constat în înființarea de centre de colectare/prelucrare pentru lapte și/sau fructe de pădure, precum și construirea de stâne montane.

3. Ați ales să vă dedicați cercetării și dezvoltării durabile a zonei montane. Ce v-a apropiat de acest domeniu și ce v-a făcut să rămâneți preocupat de el?

Pot spune că pur și simplu „m-a luat valul"! Munca depusă cu tenacitate, răspundere și mult drag, mi-a adus foarte multe rezultate frumoase și nenumărate satisfacții profesionale. Este un sentiment aparte, atunci când constați că prin ceea ce faci poți aduce o fărâmă de bunăstare persoanelor cu care interacționezi. Au apărut noi provocări, noi colaborări, care au angrenat oameni, fapte, comunități și care s-au concretizat în proiecte de dezvoltare. Dacă pe lângă pasiune și profesionalism mai adaugi și dragoste, rezultatele nu pot fi decât pozitive. Ceea ce te determină să continui și să găsești noi direcții pentru a deveni util celor ce au nevoie de tine.

De suflet, rămâne conferința științifică „Tourism and Rural Space in National and International Context (TARS)", pe care am reușit să o organizăm, împreună cu Academia Română, filiala Iași – fără întrerupere - 28 de ani la rând și care se bucură de un larg ecou național și internațional!

4. Ați realizat cercetări postdoctorale privind valorificarea durabilă a eco-bio-produselor montane din Carpații României și dezvoltarea serviciilor agroturistice. Care sunt, în opinia dumneavoastră, cele mai importante resurse ale satului montan românesc care încă nu sunt suficient valorificate?

Satul românesc are foarte multe resurse, foarte multe valori! De departe, cea mai valoroasă resursă o reprezintă oamenii locului. Este foarte important ca munții „să rămână vii"! Adică, să fie în continuare locuiți. Există pericolul tot mai accentuat ca aceștia să devină depopulați. Nu știu în ce măsură vor reveni cei plecați deja din zonele montane... Important este însă, să încercăm să-i menținem pe cei rămași, în special pe tineri, în satele din munți, oferindu-le sprijin sau alternative. Ei sunt cei care pot dezvolta economia locală și, foarte important: factorii ce vor menține pajiștile sănătoase și atractive! Peisajele reprezintă atât cadrul natural valoros pentru turism și precum și o hrană sănătoasă pentru animale! Să nu uităm de cultură, tradiții și obiceiuri, meșteșuguri, tradiții, dar și de valoarea superioară a produselor agroalimentare existente aici!

La momentul tezei mele de postdoctorat, prin anul 2014, le-am numit generic ca fiind eco-bio-produse. Acum, după ani de cercetări, eforturi conjugate ale instituțiilor statului și ale organizațiilor negu-vernamentale, după armonizarea legislației europene cu cea națională, toate aceste bunătăți poartă denumirea oficială de produse înregistrate pe schema (europeană) de calitate „Produs montan". Produse sănătoase, cu gust autentic, incon-fundabil, beneficiind totodată și garanția statului român. Dacă mi se permite o figură de stil, la baza „fabricării" acestora, stau plantele medicinale existente pe pajiști ce ajung în hrana animalelor și apa de izvor de munte! Ce poate fi mai bun!

5. Ne-ați vorbit despre punctele gastronomice locale. Cum pot acestea să transforme o tradiție de familie, mâncarea pregătită în propria gospodărie, într-o oportunitate economică pentru o comunitate?

Ideea Punctelor Gastronomice Locale a venit din Delta Dunării. De la asociația „Ivan Patzaichin Mila 23". Cei de acolo au căutat soluții care să rezolve două nevoi: Cea a valorificării superioare a produselor din gospodăriile localnicilor și cea a turiștilor ce își doreau să consume produse sănătoase, gustoase, specifice locului și la un preț corect/accesibil.

ANZM a preluat această inițiativă și, a completat veriga lipsă, una foarte importantă: organizarea de cursuri de scurtă durată (4 zile) pentru persoanele interesate. Cu siguranță avem o bogată cultură gastronomică națională. Oameni pricepuți și gospodine harnice! Acestea trebuie doar, puse împreună și în valoare! Altfel spus, priceperea gospodinelor, produsele locale, la care adăugăm și puțină formare profesională – pentru a pune lucrurile în ordine - pot aduce un plus de bunăstare familiilor ce desfășoară o asemenea afacere și implicit, contribuie la dezvoltarea comunităților!

În jurul acestor PGL-uri se poate dezvolta armonios un turism rural, gastronomic, cultural. O idee, poate atrage o alta! Pot apărea noi spații de cazare, variante de agrement pentru turiști. Pot apărea noi spații de cazare, variante de agrement pentru turiști.

6. Cât de important este ca produsele locale să rămână legate de locul, oamenii și poveștile care le-au dat naștere?

Aceasta este și ideea de bază pentru turismul rural și în special pentru Punctele Gastronomice Locale. Într-o lume în care totul tinde să devină uniform, este din ce în ce mai mult căutată specificitatea/unicitatea. Ceea ce se găsește într-o anumită zonă, e bine ca să fie autentic, reprezentativ! Va fi argument în plus, pentru ca acel loc să aibă căutare. Iar povestea din spate, care dezvăluie cum a fost produs un lucru sau ce a stat la

baza dezvoltării unui serviciu, captează interesul și atenția vizitatorului.

7. Venim din Brusturoasa, o comunitate montană din județul Bacău, cu locuri și oameni care merită cunoscuți. Din perspectiva dumneavoastră, ce atuuri are o asemenea zonă și cum ar putea fi ele mai bine puse în valoare?

Cu siguranță și zona dumneavoastră are foarte multe puncte tari, ce trebuie doar puse în valoare. Principalul avantaj al zonei, îl reprezintă cadrul natural al Văii Trotușului superior, poziționarea între Munții Tarcău și Munții Ciucului, satele montane și apropierea de zona Ghimeș–Palanca. Valea Trotușului dintre Ghimeș-Făget și Comănești, inclusiv Brusturoasa, este recunoscută ca fiind o zonă de interes turistic.

Consider că ar trebui consultată mai întâi Strategia de dezvoltare locală a localității Brusturoasa, precum și cea a Grupului de Acțiune Locală (GAL) Valea Muntelui și bineînțeles Strategia județeană de dezvoltare turistică. Acestea sunt realizate de specialiști și conturează dezvoltarea economică, socială, turistică.

Din punctul meu de vedere, pentru o dezvoltare turistică armonioasă, consider că o prioritate ar putea fi cea de identificarea a atuurilor zonei și a regiunilor învecinate. Iar găsirea și punerea în valoare a produselor locale specifice și a rețetelor tradiționale, poate avea un rol uriaș, în conturarea unui turism gastronomic.

Punctele Gastronomice Locale pot fi, cu siguranță o oportunitate de dezvoltare. În județul Bacău, din păcate există doar 2 PGL-uri, în localitățile Poduri și Pâncești. Iar la produse înregistrate pe schema de calitate „Produs Montan”, județul dumneavoastră are un număr de 67 de produse, de la 37 producători. Și aici, ar mai fi loc pentru punerea în valoare a produselor agroalimentare, de calitate.

Ar fi bine de avut în vedere următoarele tipuri de turism și elementele de atracție:

• Turismul montan și de natură - Valea Trotușului, Valea Camencii, păduri, fânețe, trasee montane;

• Turismul rural, agroturismul – de pus accent pe gospodăriile montane, produsele locale, gastronomie specifică, PGL-uri;

• Turismul etnografic - țesături, costume, cojocărie, prelucrarea lemnului;

•Turismul cultural-religios - biserici, Mănăstirea Cotumba, obiective din Ghimeș–Palanca;

• Turismul istoric/memorial - Cetatea Rákóczi, Pasul Ghimeș, Emil Rebreanu, Primul Război Mondial

Brusturoasa ar putea fi promovată ca „poartă de intrare în zona montană a Văii Trotușului”, nu doar ca destinație a obiectivelor punctuale. Poziționarea este foarte bună pentru circuite Brusturoasa–Agăș–Ghimeș–Palanca, respectiv Brusturoasa–Asău–Zemeș.

Persoanele din Brusturoasa, care doresc să urmeze cursurile pentru Puncte Gastronomice Locale, sau vor să își înregistreze produsele agroalimentare pe schema de calitate “Produs montan”, pot consulta pagina web a Agenției Naționale a Zonei Montane (https://azm.gov.ro/) și ne pot contacta prin e-mail sau telefon. Le asigurăm de întregul nostru sprijin!

8. Credeți că punctele gastronomice locale, micii producători, pensiunile agroturistice și meșteșugarii pot construi împreună o adevărată economie locală?

Cu siguranță, Punctele Gastronomice Locale, micii producători, pensiunile turistice/agroturistice și meșteșugarii/artizanii pot construi împreună o economie locală. Dacă vor avea capacitatea să se asocieze, sau măcar să lucreze împreună. Fiindcă, toate se leagă între ele: Turiștii au nevoie de cazare, de hrană, de agrement/petrecere a timpului liber, de suveniruri (aici putem include și produsele agroalimentare sigure, „de luat acasă”)! Au nevoie de o experiență complexă și unică a locului vizitat! Iar actorii de care ați/am amintit, o pot crea, printr-o colaborare onestă! Fiecare are câte ceva de oferit, pentru ca turistul/vizitatorul să fie mulțumit! Aici, ar mai trebui adăugat un aspect, de care va trebui ținut cont: Este foarte important ca prețul acestor produse, lucruri, servicii, să fie unul corect, justificat și nu unul exagerat!

9. Ați acordat o atenție deosebită formării profesionale. Ce trebuie să le oferim tinerilor din satele de munte pentru ca ei să vadă un viitor și acasă, nu doar în orașele mari sau în străinătate?

Răspunsul la această întrebare nu poate fi decât unul foarte complex! Cîteva idei, ar fi următoarele:

Tinerilor din satele de munte trebuie să li se ofere motive economice să rămână, motive sociale să trăiască acolo și motive emoționale să se întoarcă. Reducerea depopulării muntelui se poate rezolva asigurând un viitor credibil pentru generația tânără.

Prin politici publice, trebuie construit un cadru prin care muntele să fie un loc în care tinerii să își dorească să rămână. Iar cei plecați, să se întoarcă.

Agricultura montană cu tehnologii moderne, antreprenoriatul, turismul rural/ gastronomic/ agroturismul, marketingul digital, procesarea alimentară, meseriile tradiționale reinterpretate, pot fi doar câteva idei de afaceri în zona montană.

Pentru un tânăr dintr-un sat de munte, viitorul înseamnă însă mai mult decât un loc de muncă. Înseamnă venit decent, locuință, educație, conectivitate, acces la servicii, viață socială și sentimentul că poate construi ceva al lui fără să plece.

10. Cum putem păstra tradițiile fără ca satul de munte să devină doar un „muzeu” al trecutului? Cum facem din tradiție o resursă pentru viitor?

O tradiție supraviețuiește atunci când mai este

folosită, transmisă și adaptată. Dacă o scoatem complet din viața de zi cu zi și o punem într-un muzeu, o putem conserva, dar riscăm să-i pierdem funcția socială.

Tradiția trebuie să poată genera venit pentru oamenii care o păstrează. Câteva exemple:

• produsele alimentare tradiționale pot deveni produse montane certificate și/sau branduri locale;

• gastronomia poate fi valorificată prin Puncte Gastronomice Locale;

• țesutul, cusutul, cojocăritul, prelucrarea lemnului sau împletiturile pot deveni mici afaceri;

• gospodăriile tradiționale pot fi integrate în oferta de agroturism;

• stânele pot deveni locuri de experiență pentru turiști;

• sărbătorile și obiceiurile pot deveni evenimente culturale și turistice.

Dacă tradiția produce venit, ea are șanse să fie transmisă mai departe!

Un tânăr poate folosi social media pentru a promova un produs tradițional, comerțul online pentru a-l vinde, designul contemporan pentru a reinventa un obiect tradițional și tehnologia pentru a eficientiza producția.

Cea mai bună formă de conservare a unei tradiții este să-i găsim o utilitate în prezent și să o transformăm într-o infrastructură pentru viitor.

11. În 2019, Forumul Montan din România v-a acordat o distincție pentru „efortul exemplar de restaurare a Agenției Naționale a Zonei Montane și CEFIDEC – Vatra Dornei". Ce a însemnat pentru dumneavoastră această recunoaștere?

Mi-a plăcut să mă implic și în activitățile organizațiilor neguvernamentale. Sunt membru fondator al Asociației Romontana și al Forumului Montan din România. Am fost secretar general în cadrul Forumului două mandate.

În anul 2019 am primit acea distincție, ca recunoaștere a contribuției mele la refacerea Agenției Naționale a Zonei Montane. Spuneam la începutul interviului că, această structură pentru zona montană a României a suferit în timp o serie de transformări/restructurări. În anul 2016, m-am transferat de la Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, de unde lucram din anul 2010, ca să ajut, cu expertiza mea la buna funcționare a Agenției Zonei Montane, re-înființate. Probabil că mi-am făcut treaba bine, din moment ce conducerea Forumului Montan din România, a considerat ca în cadrul ceremoniei dedicate Zilei Internaționale a Muntelui, din 11 decembrie 2019, să-mi acorde această Diplomă de excelență/distincție. Bine-înțeles că am fost și sunt onorat! Începând cu anul 2016 a fost creat cadrul instituțional, legislativ și programatic pentru dezvoltarea zonei montane din România.

12. După experiența dumneavoastră de cercetare și lucru cu comunitățile montane, care considerați că este astăzi cea mai mare provocare pentru muntele românesc?

Cea mai mare provocare a muntelui românesc este să facem din nou posibilă o viață demnă și prosperă pentru oamenii care aleg să trăiască aici.

Depopularea și îmbătrânirea populației montane reprezintă problema de fond, pentru că ele produc un efect în lanț: pleacă tinerii → dispar forța de muncă și antreprenorii locali → se reduc activitățile economice → se degradează terenurile și peisajele → dispar tradiții și servicii → comunitățile devin tot mai fragile → pleacă și mai mulți tineri.

13. Dacă privim spre următorii 10–20 de ani, ce vă dă speranță în privința viitorului satelor și comunităților montane?

Dacă privim realist spre următorii 10–20 de ani, cred că există motive de speranță. Problemele muntelui nu vor dispărea, dar se schimbă felul în care privim valoarea satului montan:

• Muntele începe să fie privit ca o resursă strategică;

• Există o nouă generație care redescoperă satul;

• Tehnologia poate elimina o parte din dezavantajul izolării;

• Produsele locale și gastronomia pot deveni o adevărată economie;

• Turismul se poate schimba în favoarea satului (turismul bazat pe experiență, natură și autenticitate).

• Tradiția poate deveni modernă;

• La nivel european și internațional, muntele este din ce în ce mai prezent în discuțiile despre dezvoltare durabilă, climă, agricultură, biodiversitate și coeziune teritorială. Există organisme internaționale precum Mountain Partnership (la nivel mondial) sau Euromontana (la nivel european), care sunt foarte active, România fiind și ea parte a acestor organizații.

14. Revista noastră se numește „Izvor de neuitare", pentru că ne dorim să păstrăm vie memoria oamenilor și locurilor. Ce credeți că nu avem voie să uităm sub nici o formă?

Cred că nu avem voie să uităm faptul că muntele nu înseamnă doar teritoriu, păduri, pășuni și peisaje. Muntele înseamnă, înainte de toate, oameni.

De asemenea, nu avem voie să-i uităm pe cei care, generație după generație, au transformat un spațiu dificil într-un "acasă". Au întreținut pășunile, au crescut animale, au construit gospodării, au păstrat semințe, rețete, cântece, meșteșuguri și obiceiuri.

Să nu uităm că un munte fără oameni este doar un teritoriu, iar un sat fără viitor este doar o amintire.

MIHAELA BĂBUȘANU

LUMINĂTORI AI MINȚII
MARIA ȘI ALEXANDRU STOIAN

Școala „Ioana R. Rosetti”, din Brusturoasa, a fost, de-a lungul timpului, binecuvântată cu dascăli remarcabili. Datorită lor această instituție de învățământ a reușit să lase urme adânci în educația locuitorilor din această zonă.

Printre aceste cadre didactice, la loc de cinste, trebuie menționată și familia **Maria** și **Alexandru Stoian**. Alex. Stoian a fost profesor de matematică din 1946 până în 1981, iar din cei 35 de ani de activitate, 30 a condus destinele școlii din Brusturoasa, ca director. Maria Stoian a fost învățătoare timp de 36 de ani, începând din 1944, până în 1980.

Destinele lor aveau să se întâlnească exact în acei ani tulburi de după cel de Al Doilea Război Mondial. Tânărul student fusese luat pe front, întrerupându-și studiile. A scăpat, ca prin minune, din încercuirea de la Odessa. Le-a reînceput după război, însă prin cursuri la distanță, mergând la București doar în sesiunile de examene, dar fiind silit, din cauza mutării la Brusturoasa, să renunțe la un moment dat. Câțiva ani mai târziu și-a dat diferențele, devenind profesor de matematică. Începuse să predea și la școala din Brusturoasa, unde era o situație extrem de dificilă. Clădirea școlii era distrusă, nu aveau unde ține cursurile, cadre didactice erau foarte puține. Director era pe atunci învățătorul Aurel Muscă, care se zbătea să facă față dificilelor provocări.

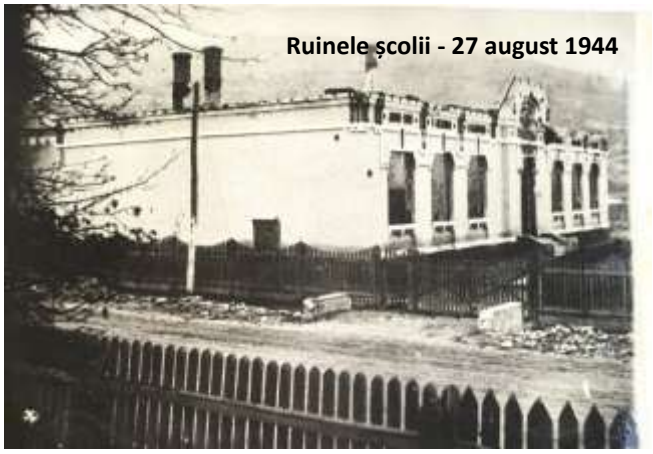
Învățătorul Nicolae Volmer, în a sa „Monografie a Școlii cu clasele I – X – com. Brusturoasa, jud. Bacău” (în manuscris, cuprinzând anii 1865 – 1990) povestește:

*„Localul de școală distrus, nu a putut fi refăcut în acel an 1944, ca să poată folosi desfășurării învățământului. Populația satului, sinistrată, se găsea fără hrană și în prag de iarnă. În această situație anul școlar 1944 – 1945 și-a desfășurat cursurile în localul școlii din satul Camenca, iar următorul 1945 – 1946 în camere închiriate din sat: N. Roșu, V. Cozma, în localul primăriei, în fosta casă parohială, (care era in spatele școlii, unde este acum terenul de sport, **n.r.**), peste Trotuș într-o casă, fostă birouri ale ferăstrăului, ș.a. În toamna anului 1948 s-a reușit a se da în folosință, deși incomplet, fosta locuință a directorului. Învățământul se desfășura în condiții grele. Elevii foloseau bănci reformate de la alte școli, sau își improvizau mese din scânduri aduse de acasă, sau strînse de pe la oameni”.*

În această situație complexă și-a început Alexandru Stoian activitatea în Brusturoasa.

Deseori întâlnim, în școli, profesioniști de excepție. Bine pregătiți, capabili să instruiască generații întregi de elevi. Unii poate nu erau și buni administratori. Doar că, vremurile comunismului i-au silit pe toți truditorii la catedră să facă adevărate minuni, din acea sărăcie de după război, urmată de complicatele greutăți aduse de regimul impus de sovietici.

Marea șansă a școlii din Brusturoasa a fost reprezentată de o mână de oameni adevărați, dedicați cu trup și suflet destinelor copiilor satului.

Ruinele școlii - 27 august 1944

Așa a fost și tânăra familie Maria și Alexandru Stoian. Veneau amândoi din familii înstărite. Înțelegeau perfect importanța învățământului pentru viitorul copiilor, dar și pentru dezvoltarea comunității.

Alexandru, fiul unui negustor, se născuse în Comănești, într-o familie cu 9 copii. O nefericită moarte în familia tatălui a lăsat câțiva copii orfani. Tatăl a hotărât să ia o nepoțică, să o crească. Un frățior venea, plângând, în fiecare zi la gardul unchiului și o striga, fiindu-i dor de ea. Așa că, fiindu-le milă de el, au decis să-l primească și pe el. Și așa familia s-a mărit, crescând 11 copii. Alexandru era al șaptelea copil. Din cei 9 copii, trei erau fete și șase băieți.

Tatăl lor, un om înțelept, a hotărât ca fetele să urmeze 4 clase, adică un minimum strict necesar în acei ani 1920, urmând să primească drept zestre case. Iar băieții au fost dați la școli, pentru a-și construi cariere care să-i ajute în viață. Fratele mai mare făcuse seminarul teologic, dar nu a devenit preot, viața ducându-l în altă direcție. Următorii frați au studiat diverse alte specialități. Alexandru a urmat liceul pedagogic la Piatra Neamț, înscriindu-se apoi și urmând primul an la facultatea de matematică la București, doar că a venit războiul.

Maria Volmer (Stoian), se născuse în Brusturoasa, tot în familia unui negustor, pe care lumea îl știa drept Ghiță a lui Ludvic. Ghiță era nepotul primului Volmer din Brusturoasa, mai exact Gașpar și soția sa Josephina. Părinții sau chiar bunicii lor, veniseră din Germania, mai exact din ținutul Bavaria, la sfârșitul anilor 1700. Familiile lor veniseră la Iacobeni din Sucea-va, acolo unde existau importante exploatări de lemn.

Gașpar se îndrăgostise de Josephina, dar părinții nu au fost de acord, așa încât ei au fugit împreună, ajungând în Brusturoasa. Așadar, nepotul Ghiță se căsătorise cu Agripina Atomulesei. Agripina și sora sa Profira, (căsătorită Muscă), fuseseră crescute cu drag de cunoaștere, fiind, în acei ani de început de secol XX, printre puținele persoane din sat abonate la presa vremii și chiar la reviste de cultură. Fratele lor mai mic, Nicolae, avea să devină prim-pretor în Plasa Baraolt. (*Înalt funcționar, reprezentant al conducerii centrale, având atribuții administrative și de poliție,* **n.r.**).

Crescută în asemenea familie, în care spiritul învățăturii era la mare cinste, Maria Volmer (Stoian) avea să urmeze Școala Normală de Învățătoare „Domnița Ileana” din Bacău.

După absolvire, Maria avea să revină în Brusturoasa ca învățătoare, în anul 1944, dedicându-și restul vieții pentru împlinirea acestei vocații.

Poză din colecția d-nei Lovin

Cei doi tineri, Maria și Alexandru, aveau să se căsătorească în august 1946. În următorul an școlar, Alexandru avea să devină director.

În 1945, pe cînd director era Aurel Muscă, se găsiseră niște soluții pentru reluarea cursurilor, doar că era greu cu efectivul de cadre didactice. În război muriseră doi învățători, alții fuseseră refugiați. În acea perioadă s-au perindat câțiva învățători noi, alții doar suplinitori, care plecau repede. Statornici au rămas doar Aurel Muscă, care s-a căsătorit și el, și familia Stoian.

Nicolae Volmer, deși începuse să predea din 1941, a fost luat pe front în 1942, apoi a căzut prizonier la ruși, întorcându-se acasă după unsprezece ani. La fel ca familiile Stoian și Muscă, și familia Maria și Nicolae Volmer și-a dedicat viața școlii din Brusturoasa.

În acei ani de profunde schimbări, directorul instituției a devenit Alexandru Stoian. Statornicia și hotărârea sa, nestrămutate, de a face lucruri bune pentru școală, și-au arătat roadele. Îi stătea alături și soția sa. Viața lor s-a identificat până la contopire cu viața școlii.

De la d-na Stoian am aflat, cândva prin anul 2013, multe informații despre istoria familiei și despre ce s-a întâmplat cu școala după război.

După cum spuneam, în acel an 1946 în care Alexandru Stoian se stabilise în Brusturoasa, cadrele didactice erau extrem de puține. În timpul sesiunilor de examene, pe care el trebuia să le susțină la București, copiii rămâneau fără învățători suficienți. Așa încât, spre binele elevilor, a decis să renunțe la facultate, cel puțin temporar. După câțiva ani și-a dat toate diferențele, devenind profesor de matematică.

În primul an de după război, neavând local de școală, toți copiii au învățat la școala Camenca. Spațiul nu era suficient, însă mai greu era cu distanțele. Copiii din Cuchiniș și din Surdu aveau de mers pe jos cîte 4-5 km dus, la fel și întors, prin vânt, ploaie și zăpezi de un metru înălțime. Cei de la Buruienișul de Sus veneau peste deal, că era mai aproape. Chiar și pentru cei din Brusturoasa, ori de peste apă, în spatele gării, tot era departe tare.

Așa încât Alex. Stoian, împreună cu ceilalți învățători, s-au hotărât să caute case prin centrul comunei, în care să facă orele în anul 1946 - 1947. O sală au găsit la primărie. O alta la Cozmoaia (acum Apreutesei). În Gura Camencii au fost primiți în hanul casei lui Roșu (acum Mihai Coman). Au mai găsit casa unde fusese gaterul și moara gen. Rosetti, peste Trotuș de gară. Acolo era loc, dar nu aveau bănci, nici tablă. Au găsit prin curte cioate și le-au folosit în loc de scaune, iar Mărioara Stoian a construit o tablă din scânduri vopsite în negru. În celelalte case au adus bănci vechi de pe la Palanca, Agăș ori Goioasa.

Dar, mai important, au reușit să repare locuința directorului din curtea școlii, parțial arsă și ea. Oamenii din sat ajutau cum puteau și ei, mai ales cu munca. Din nevoia de a repara clădirea, au luat lemn din fosta locuință a preotului Hanganu, care se găsea în curtea

școlii, înspre deal. Doar că nu ajungea doar bunăvoința. Mai era nevoie de multe, adică ciment, var, cuie și mai ales țiglă. Iar resurse nu aveau.

A fost interesant cum au făcut rost de bani. În Brusturoasa, la prăvălia lui Maftei din centru, lucrase ani de zile un anume Gicu Petecuță, de loc din Moinești. La venirea comuniștilor la putere, el avea să plece la Bacău, acolo ajungând activist de partid cu o funcție mare. Alex. Stoian s-a gândit să meargă la el, să ceară ajutor. Întâmplarea a făcut ca, în aceeași zi, la Bacău să ajungă și Chivu Stoica, demnitar în noua orânduire și care avea să ajungă ministru și apoi prim ministru.

Petecuță a decis să-l oprească pe Alex. Stoian la masa festivă de seara, așezându-l lângă Chivu Stoica, pentru a-i da posibilitatea de a prezenta situația. Lucru care s-a și întâmplat. A primit aprobarea pentru o sumă consistentă, cu care s-au putut continua lucrările.

Locuința directorului

Una dintre piedici era lipsa multor materiale de construcție, cum ar fi fost ciment, cuie, ori țiglă.

Doar că tatăl Mariei, Ghiță Volmer, care fusese o viață comerciant, știa de pe unde să găsească aceste lucruri. Prăvălia sa era cea mai aprovizionată din toate satele înconjurătoare. Mergea mult prin Transilvania, iar acolo găsea mai multe produse. Avea și un avantaj, dobândit ca urmare a vitejiei pe care o demonstrase pe câmpul de luptă, în Primul Război Mondial. Atunci primise cea mai înaltă distincție pe care o putea primi un soldat de trupă, adică Virtutea Militară clasa a II-a. Datorită acestei medalii a primit, pe viață, gratuitate pentru a călători cu trenul oriunde în țară. Asta i-a fost de folos și mai mult după ce de Al Doilea Război Mondial, când trebuiau reconstruite casele din sat. Se ducea peste tot și aducea cele de trebuință. Cel mai greu de procurat era țigla, pe care Ghiță o aducea cu vagoanele tocmai de la Jimbolia, dincolo de Timișoara, la granița cu Serbia. Acea țiglă încă mai rezistă pe casele din zonă, chiar și astăzi, după 80 de ani.

Târziu, abia în 1949, lucrurile au început să se schimbe. Citim în „Monografia școlii cu cl I -X", a învățătorului Nicolae Volmer, că:

„În 1949, Ministerul Învățământului, prin Prefectura jud. Bacău, a repartizat primele fonduri bănești cu care s-a început reconstrucția școlii. S-a reușit ca în anul școlar 1952 – 1953 să fie date în folosință și cele patru săli de clasă din localul de școală propriu zis. Ca în urmă cu 30 de ani, sătenii au dat dovadă de mult devotament, de multă dragoste pentru școală. Au participat cu toată puterea lor, donând materiale de construcție sau participând cu brațele la efectuarea lucrărilor. (...) Au fost încadrate și cadre tinere, calificate".

Maria și Alexandru Stoian erau în mijlocul tuturor acestor complicate demersuri. Desigur că, pe primul loc au fost întotdeauna elevii. Doar că nu le mai rămânea deloc timp pentru viața personală. Însă, pe atunci, oamenii erau călîți de greutățile prin care trecuseră.

Maria Stoian avea o vorbă pe care o adăuga la finalul oricărei povești despre ce se întâmplase pe atunci:

- Erau greutăți mari, nu aveam lemn, nu aveam bănci, nu aveam de nici unele, era foamete, eram supărați și obosiți, ***dar eram tineri, și puteam!***

Au urmat ani de transformări ale societății, ani de schimbări în sistemul de învățământ, care au determinat necesitatea de a crea noi spații pentru școlari.

Așa, în 1963, tot prin ajutorul dat de comunitate, au fost construite alte două săli de clasă în continuarea școlii refăcute în 1952.

În anul 1968 avea să fie instituit învățământul obligatoriu de 10 ani, începând de la 6 ani, până la 16 ani. În aceste condiții, școala din Brusturoasa devenea, din nou, neîncăpătoare.

1969

Din ,,Monografia școlii cu clasele I – X", aflăm că în toamna anului 1969 conducerea comunei a hotărât *„să ia importanta hotărâre de a se construi un nou local de școală, conform cerințelor unui învățământ modern. (...) În baza fondurilor încasate din contribuție voluntară* (de la locuitori, care au fost obligați, **n.r.**), *a împrumutului acordat de către stat și a dotației de la județ, în octombrie 1970 se încep săpăturile pentru temelia noului local de școală. În vara anului 1973, noua construcție a fost terminată, iar inaugurarea ei s-a făcut odată cu începutul noului an școlar 1973 – 1974. Valoarea totală a lucrărilor s-a ridicat la suma de 1.282.000 lei, din care construcția noului local 486.000 lei, iar stația pentru încălzire 796.000 lei".*

Important de menționat că la acea vreme, școala Brusturoasa era singura de pe vale care avea centrală termică și încălzire cu calorifere. Iar ajutorul dat de localnici a fost decisiv. Banii lor, munca lor și a elevilor, au făcut diferența.

Desigur că, după cum v-ați dat seama deja, imaginile despre școală aparțin aceleași „Monografii" deja menționate, lucrare de excepție care redă zeci ani din viața acestei comunități.

Dacă până acum am povestit doar despre anii de muncă neobosită ai familiei Stoian, pentru că tot ce s-a refăcut, reparat, construit la școala Brusturoasa s-a întâmplat sub conducerea lui Alex. Stoian, s-ar cuveni să spunem ceva și despre oamenii care au fost ei.

Iar cele pe care le-am aflat de la foști elevi, dintre care unii le-au și devenit colegi, sunt niște amintiri luminoase care ne îndeamnă să le onorăm memoria. Pentru că amândoi aparțineau acelei generații interbelice, care primise o educație plină de eleganță. Iar pregătirea didactică le fusese una temeinică. Comunitatea din Brusturoasa a avut o șansă deosebită, să asemenea îndrumători pentru copiii lor.

Maria Stoian era nu doar o persoană energică și tenace, care nu se dădea în lături de la cele mai spinoase provocări. Era, în același timp, o adevărată doamnă, care reușea să se îmbrace cu haine destul de simple, dar pe care le purta cu stil, de parcă ar fi fost de la o casă de modă. Deseori purta o floare la rever. Întotdeauna, cu toată lipsa acelor vremuri, se străduia să-și dea cu o picătură de parfum undeva la gât, la ureche, chiar când se ducea la clasă. Iar motivul îl explica chiar ea, spunând că atunci când te apleci deasupra elevului, pentru a-i arăta ceva, acesta să simtă mireasma. Iar el, copilul, să înțeleagă din aceste mici gesturi că atunci când va crește, așa ar fi bine să te porți. Cu grijă pentru tine, dar și pentru aproapele tău. Aceste lucruri nu treceau neobservate. Copiii de atunci, care sunt adulții de azi, își amintesc cu drag exact aceste aspecte. Cum exemplul personal putea crea deprinderi pentru cei din jur, fără a obliga ori a impune nimic.

Iar acest comportament nu influența doar copiii, ci și pe colegii de catedră. Cei tineri luau aminte.

Cei doi soți Stoian aveau întotdeauna grijă de noii colegi, veghindu-le evoluția la catedră. Își dădeau seama că, tineri fiind, sunt lipsiți de experiență. Alex. Stoian se ducea deseori să asiste la lecțiile acestora, dar nu pentru a-i certa, ori pedepsi. Făcea acest lucru pentru a le da încredere că au pe cineva aproape, iar mai apoi le dădea, cu delicatețe, sfaturi valoroase.

La familia Stoian, tinerii colegi puteau găsi întotdeauna cărți și reviste de specialitate, greu de procurat altminteri. Și nu așteptau a fi rugați, ci ofereau acel sprijin de care știau că este nevoie. Le erau mereu aproape cu povețe, nu doar în ce privea munca la catedră, dar și în viața personală.

Nimeni din cei care mi-au povestit lucruri despre Alex. Stoian nu a spus că vreodată l-ar fi văzut că și-a ieșit din fire, că a supărat pe cineva, ori că a certat pe cineva. Atitudinea sa calmă, dar fermă și autoritară, a fost arma sa secretă în lupta cu viața. Faptul că a locuit, în pace, toată viața sa de om căsătorit împreună cu socrii, lucru deseori dificil, a fost o dovadă a caracterului său echilibrat.

Despre calmul său, povestește astăzi Radu Butucaru (a lu' Edu). O întâmplare de care acum își amintește zâmbind, dar care atunci a fost de spaimă pentru elevul care era el. Trebuiau arborate niște steaguri, cu ocazia unei sărbători. Radu, fiind mai atletic, a fost pus să se urce pe o scară, la intrarea din față a școlii. Odată ajuns sus, s-a sprijinit de un ochi de geam, fără a ști că nu era bine fixat în perete. Geamul, cu tot cu rama sa, a căzut fix în capul d-lui Stoian, rămânându-i pe umeri ca un guler. Sticla s-a spart și l-a tăiat, așa încât sângele îi curgea șiroaie. Dl. Stoian nu a scos niciun sunet, nu s-a enervat și nici nu a țipat la Radu. Radu însă, de frică, nu a mai vrut să coboare de acolo, încât a fost nevoie să fie adus tatăl său de acasă.

Alex. Stoian era un profesor cu vocație adevărată. Știa să motiveze elevii, iar cei care s-au îndrăgostit de matematică au devenit adevărați profesioniști în cariera didactică. Un exemplu elocvent îl reprezintă dna Emilia Țifrea, fostă Toderiță, devenită la rândul său profesoară de matematică și creatoare de manuale.

Președintele României

Dorind a răsplăti meritele doamnei

Țifrea D. Emilia,

profesor - Colegiul Pedagogic „Ștefan cel Mare" - Rădăuți

Conform Ordinul „Meritul pentru Învățământ" în gradul de Ofițer

Dat în București la 20 XII 2004

Președintele României

Ion Iliescu

Ne putem doar imagina cât ar fi fost de mândru, în acea zi din 2004 în care fosta sa elevă a primit una dintre cele mai înalte distincții, din partea Președintelui României: **Ordinul *„Meritul pentru Învățământ"***, în grad de **Ofițer**.

Iar gândul pios, pe care ni-l împărtășește dna Emilia Țifrea, ne atinge sufletul:

„Cu profundă recunoștință și emoție, mă înclin în fața memoriei celui care mi-a fost profesor de matematică și, mai presus de toate, un adevărat model de rigoare, dăruire și pasiune, care mi-au devenit repere în profesie și viață"

Emilia Țifrea (Toderiță)

Două vieți împletite, două vieți dăruite, două vieți contopite cu destinul unei școli și al unei comunități!!!

LILIANA ATOMULESE

PRIETENI DE-O VIAȚĂ, PE MELEAGURI TROTUȘENE

Pentru că întotdeauna cultura atrage valori, după apariția revistei noastre ne-am îmbogățit cu numeroși noi prieteni. Printre alte lucruri minunate ale poporului nostru, este și faptul că avem atât de multe minți strălucite, încât nu reușim să le cunoaștem pe toate, dar ne străduim să îndreptăm acest lucru.

În articolul de astăzi vom cunoaște nu doar un nume nou, ci chiar două. Vorbim despre doi poeți, **Dan Sandu** și **Ștefan Epure**.

Legați de o veche prietenie, sunt în același timp uniți de pasiunea arzătoare pentru cuvânt și vers. Abia citind rândurile pe care Dan Sandu i le închină prietenului său, noi, profanii, putem întrezări magica lume a poeziei. Pentru că, uneori, împletirea cuvintelor, a frazelor ni se pare complexă, dar, cu atât mai interesantă.

Mai întâi să-l cunoaștem, măcar puțin, atât cât se poate la o primă întâlnire, pe autorul Cântecului.

Pe poetul Dan Sandu, nu știm ce-l definește cel mai bine, vocația de profesor, ori talentul pe tărâmul artelor, unde a creat nenumărate perle ale spiritului.

Dintr-un articol publicat în ziarul „Deșteptarea" din 31.03.2024, de către prof. dr. Ioan Dănilă, aflăm următoarele date biografice:

„Pe Dan Sandu îl știe toată lumea ca fiind berzunțean. Venit pe lume (la 31 martie 1954) în Târgu Ocna – fiu de învățător și de asistentă medicală –, începe școala în Berzunți și Poiana Sărată (din comuna Oituz), o continuă în orașul natal (la Nr. 2 și la Liceul „Costache Negri"), ca s-o desăvârșească în Capitală (o școală postliceală de secretariat și comerț exterior, urmată de Filologia încheiată în 1982). Din medalionul pe care i-l consacră Eugen Budău în „Bacăul literar" (2004) și Cornel Galben în „Spații culturale" (2024), mai aflăm că târgocneanul nostru s-a stabilit în Berzunți, fiind aici dascăl de română și director de școală, dar cu prezențe active în viața culturală a județului".

A contribuit ca fondator la înființarea Fundației Naționale „G. Călinescu", din Onești, s-a preocupat de multe treburi culturale și obștești etc. Toate acestea au fost roadele vieții sale din studenție, când a avut mulți mentori celebri, de la Cezar Ivănescu, la Eugen Barbu.

Având asemenea premise remarcabile, nu este de mirare că prof Ioan Dănilă își încheie articolul astfel: *„Autor de versuri adânc reflexive, membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Bacău, Dan Sandu e, dacă luăm în seamă cele mai recente volume, închinate prietenocrației, un Fănuș Neagu al nostru".*

Cântec de prieten

„Aniversara" lui Fănică - 80 de ani!

Trubadurului Ștefan Epure

Mulți dintre confrații mei se trudesc de-o viață să-și înșele moartea în târgul cel pașnic al Oneștenilor, Onești pe care și eu îi iubesc și pe care-i prețuiesc cu sinceră admirație.

Și toate acestea și pentru că printre ei se distinge făptura spirituală statuară a Prietenului meu – profesorul Ștefan Epure - „condeier" de prestigiu și cavaler de vază la rotonda arturică a spiritului călinescian sub care ne depănăm, de ani buni, neobosit, curgerea neostoită a logosului fără de pereche. Spun toate acestea, pentru că sunt, parcă, tot mai puține propunerile de carte autentică, întâmplate pe la noi, începute sub oblăduirea vechiului regim și continuate, și astăzi, cu succes, probând calitatea lor intelectuală, necompromisă de vâltoarea convulsiilor sociale și politice din ce în ce mai accentuate. Ca peste tot unde se întâmplă un asemenea fenomen cultural, este nevoie de un spirit de talia lui Ștefan Epure, hărăzit cu puterea de a-i aduna în juru-i pe toți cei de maximă credință, închinători la o idee.

Nu mă-ndoiesc, în trapul Pegas-ului său cam sireap și altoit din belșug cu ideea de zboruri celeste, pana domnului Profesor se crede și se vrea greul pământului/ și ușorul vântului din of-ul bunului samaritean identitar de Trotuș (toată Valea!) și de aceea, pe sub ea, se înglotesc cohorte-ntregi de slove bine strunite, pornite să inventeze noi frumuseți, iar din talentul său de incorigibil truver se prefiră numai singurătatea binecuvântării de prooroc athonit, odihnită statornic în prieteni și-n lumea neștiută, de pe stradă. Îl cunoști mai bine dacă-l asculți cum își ascute penița voroavelor pe gresia discursului ad-hoc închipuit și-l îndrăgești „din prima". Astfel, spre (în)tocmirile sale de cuget și de talent și-au îndreptat auzul fin și ochiul

REDACȚIA

ascuțit intelectuali de vază ai spiritului românesc, atenți cunoscători ai fundamentelor culturii noastre autohtone: Cornel Galben, Valentin Rădulescu, Ilie Dan, Corneliu Stoica, Vasile Diacon, Eugen Budău și alții.

Prezent în publicații de prestigiu, (co)fondator de instituții culturale (Cenaclul „G. Călinescu" din Onești), magistrul Ștefan Epure se cantonează, profund vizibil, în aria „Interferențelor culturale" românești, dăruind contemporanilor limpezimi de suflet și tării din crița spiritului mântuit prin Cuvânt. Luați aminte: „**Muntele**", - poezii, 1996, „**Sărutul pe din două**", - poezii, Ed. Restitutio, Iași, 2000, „**Valea Trotușului – toponimie și istorie**", Ed. Vasiliana '98, Iași, 2004, „**Locuri, nume și legende toponimice**", Ed. Pim, Iași, 2009, „**Înnobilare. Carte de învățătură (după lectură!)**", Ed. Sfera, Bârlad, 2015, „**Picături dulci-amărui**", Ed. Sfera, Bârlad, 2016, „**Din cultura onești eană...**" - apariție tipografică în plină devenire, Ed. Magic Print, Onești, 2021! Aici, în cărțile sale de la Onești (scrise sau nespuse!), îmblânzitorul de cuvinte (era să-i zic "colecționarul de iluzii", vorba unui confrate!), își despică inima cea nevăzută, din cap, în panseuri răscolitoare. Ascultați, oameni buni: *„N-au fost de-ajuns nici pietrele/ Și nici scuipatul, nici/ Cuiele și nici străpunsul,/ I-au dat ca să se ostoiască/ Paharul și tortura sufletească, Lui, Iisusu!*"! Anticipându-i steaua cuvântului suav măiestrit, mă îndemnam să-l văd pânză de șevalet vrăjind ape slănice, închipuind munți de himere pe orizonturi moldave, stârnind din pustiurile iubirii neîmplinite cai verzi pe pereți, cu zăbală de- argint, nărăviți la furtuni sufletești. Și de ce toate aceste aparente înfrângeri? Fiindcă pe noi ne unește și ne imploră dragostea zadarnică pentru frumos. Dar cine să ne creadă?! Am purces cu prudență la (re)citirea uneia dintre cărțile Domniei sale – „Înnobilare. Carte de învățătură (după lectură!)" și m-am convins, mai apoi, de utilitatea unor discuții exploratorii pe care le-am avut cu autorul, hăt, înainte, în care acesta mi se confesa cu manuscrisul în față, cerându-mi, parcă, girul asupra unor idei care aveau să-i rostuiască rotunjimea volumului de mai târziu, măiestru așezat în portativ mirific inspirat, pe-alocuri cu *„-nfloriturі"* de *„pedanți profesori"*, grabnic *„a lua latreipăzește"* pe mitocanii momentului, pe mai noii călăi ai neamului nostru, descendenți firești din (m)iasmele *„viitorului de aur"* care ne-au prefigurat, ca mai ieri, contemporanele gherle. Și, de ce să n-o recunoaștem, în dauna „discursului" liric, autorul își bombează pieptul, până la refuz, cu acidul imprecației, tunând și fulgerând (dar blajin și doborât de foame, ca orice „cadru didactic"!) împotriva cozilor de topor care, la noi, la români, zbârnâie a trădare și mojicie, gata altoite și lustruie, direct din …*„Codrul - frate cu Românul"- ... : „…învățătorii sunt înnămoliți în cotidian/ (Disprețuiți, huliți, neplătiți…),/ Vechimea lor e ca vinul înnobilat,/ Deși nu au haine și încălțări de umblat!/ Bătrânețea lor e boala care împuținează/ Trupul și sufletul lor și….bugetul țării!...*" Păi, da' cum?! Aproape că mă simt răzbunat de inofensiva bonomie cu care dom' profesor șarjează „la baionetă", fără sorți de izbândă, într-un „champ de battaille" iluzoriu, nebăgat de nimeni în seamă, legat la ochi (și la mâini, Doamne, ferește!), ironizat de atotfăcătorii morilor de vânt aflați în slujba lui Mamona: *„Bani, fleici, băuturi, femei…/… Mândria, trufia … Blândețea (ipocrită), smerenia (demonstrativă),/ filantropia (egolatră), / Sunt vicii care nu se iartă!*" Așa declară ritos purtătorul licit de condei! Și tot el propune, săracul, iluzoriul panaceu menit să vindece rănile cronice ale unui organism căzut în letargie: *„Salvarea ar putea veni prin limbă/ Tezaur prețios ce lumea ea o schimbă!...*" Și toate acestea pentru că… *„la început a fost cuvântul* ", o spune apăsat și cu încrâncenare cel chemat să numere și să mângâie cu mănușa de box a speranței spinii trandafirului de pucioasă prins cu delicatețe drăcească la butoniera *„istui veac înjunghiat*". Obosit de căutări disperate și de întrebări, aparent, fără de răspuns, scriitorul Ștefan Epure, ca-ntr-un vodevil păcătos și obosit, se-ntoarce, mereuț, cumințit și spășit, la plaiurile veșnice ale Mioriței și, plin de pocăită înțelepție, îndeamnă la prudență și resemnare, pentru că-i este urât de gâlceavă: *„În două mii, iubito, ridicam potirul către cer și stele/ Ca să cinstim Nou An, Nou Veac și Nou Mileniu, o zei!/ Și mai cinsteam și pentru iubire, și cele rele să se spele,/ Căci dragostea va dăinui și în Mileniul III!*"

AFERIM!

Câteodată stau și mă întreb dacă nu cumva, atunci când este singur și de tot răstignit pe condeiul cel viforât al visărilor sale, domnul Fănică, (din nou, Prietenul meu!), nu se (pre)schimbă în efigia măritului Ștefăn cel Mare al amintirilor încărunție și fără de leac, vezi bine, al aspirațiilor aproape cerești, crescute-adânc și frumos, chiar troienite înalt, mai apoi, la vreun picior de pod medieval și crăiesc, tocmit măreț în ocina de Gârbovana, *„aice, pe-aproape*", cu noi, lângă noi, printre noi. Pentru că Dascălul din târnațul Bisericii Bogdane de la Borzești, ignorând nepăsarea maimarilor zilei, rătăcește prin noaptea istorică a bălăriilor timpului spelb, arătând, cu tristețe, spre adânc „repetabila povară" a unor noi "iepoci de aur", fără de istov… Să-l ridicăm, atunci, din disperare, spre pulberea de stele fulgerată cu mireasma incontundabilă a limbii române, să-i împletim cărări de Înviere pe măsura sufletului său cilibiu și, din tot sufletul, să zicem: „Ecce Homo"!

DAN SANDU

FESTIVALUL „PRISPA” BRAȘOV – 2026

Verile și toamnele sunt cele mai potrivite anotimpuri pentru evenimente care ne aduc bucurie și foloase. Un asemenea prilej ne-a fost oferit de participarea la **Festivalul „PRISPA”**, de la Brașov.

Această manifestare de excepție, a fost inițiată de **Asociația „Construim o Țară”**, sub umbrela proiectului „**România ești TU”**. Totul a fost extrem de bine gândit, de bine pus în valoare și a oferit tuturor județelor țării oportunitatea de a-și promova ce au ele mai frumos.

Datorită frumoasei colaborări dintre **Serviciul de Turism și Salvamont** din cadrul Consiliului Județean Bacău și **Asociația „Izvor de Neuitare”** din Brusturoasa,

dar și cu sprijinul Consiliului Local Brusturoasa, echipa care a reprezentat localitatea noastră a fost prezentă la Brașov, în weekend-ul 4 – 6 septembrie 2026. A fost al doilea an, consecutiv, în care Brusturoasa a fost reprezentată la acest festival.

Prezența atâtor reprezentanți din toate județele țării a fost impresionantă. Au fost sute și sute de dansatori, de interpreți, de meșteri populari, ba și câ-

teva tezaure umane vii. Bucuria și entuziasmul tuturor participanților, mândria lor de a-și prezenta valorile din zonele lor, sunt greu de descris în cuvinte. Doar dacă ați trecut prin Piața Sfatului, în acele zile, ați putut să simțiți acea atmosferă vibrantă

După cum s-a văzut, în diverse reportaje TV, dar și pe mai multe platforme on-line, posibilitățile de a contacta turiști străini, ori români, au fost nenumărate. Conform estimărilor organizatorilor, dar și a autorităților locale brașovene, procentul turiștilor străini a fost de aproape 90% din numărul total de vizitatori.

Rareori auzeai, printre oaspeți, vorbitori de limba română. Turiștii străini erau veniți de pe întreg mapamondul. Grupuri din Noua Zeelandă, S.U.A., Algeria, China, Norvegia, Germania, Franța, etc., au trecut rând pe rând pe la pavilionul jud. Bacău.

Aici, grupul care a reprezentat Asociația Izvor de Neuitare și, desigur, comunitatea brustureană, i-a întâmpinat cu brațele deschise, arătându-le ce meșteșuguri se mai păstrează în sat, dar și ce comori pot fi găsite de către cei care vor ajunge în vizită la noi.

Din fericire, echipa județului Bacău a fost pregătită pentru a oferi explicații despre cele expuse la stand, domnul **Olivian Darie** fiind omniprezent, ca traducător, atât alături de echipa Brusturoasei, cât și de echipa Salinei Târgu-Ocna.

Însă și bunătățile tradiționale de pe masa standului nostru au fost foarte apreciate, dulcețurile, magiunul, cornulețele, colacii, alunele, ori fructele proaspăt culese din livadă, cu gust adevărat.

Ghizii grupurilor de turiști străini și-au pregătit traseul printre județe. Au pornit de dimineață prin Piață, au poposit pe la cele mai interesante și frumoase standuri, iar acolo au cerut informații, pentru momentele când vor ajunge cu grupurile. Ceea ce s-a și întâmplat. Standul nostru a fost la mare căutare!

Dansul și voia bună au fost prezente la fiecare pas. Serile, spectacolele s-au ținut pe scenă, dar ziua, întreaga piață a fost cotropită de dansatori. Unii profesioniști, alții amatori, alții doar turiști, dar i-a unit pe toți aceeași pasiune pentru jocul popular românesc.

La acest eveniment s-au creat multe prietenii și multe conexiuni, pentru viitoare întâlniri și vizite.

Echipa a fost formată din **Rodica Coman, Iuliana Tunaru, Elena Leu, Oana și Georgel Ababei, și primarul comunei Brusturoasa, Cristian Coman-Găburici**. Tuturor le mulțumim pentru timpul rupt din treburile de acasă. Dar credem că a meritat acest efort!

Clipele minunate petrecute la acest festival nu se vor putea uita prea curând!

LILIANA ATOMULESE

REȚETE... REȚETE

Pentru fiecare număr al revistei noastre, căutăm în memoria satului orice leac pe care localnicii îl folosesc, cu succes, de multe zeci de ani.

Așa mi-am dat seama că, încă nu v-am povestit despre leacul pe care mi-l făcea mama în copilărie, pe care la rândul ei îl primise de la mama sa, adică bunica mea. Și pe care l-am făcut și eu copiilor mei! Bineînțeles că era folosit de multă lume. Nu îmi dau seama dacă încă se mai păstrează și în alte familii.

Rețeta vine din trecutul îndepărtat, pe când nu se inventaseră numeroasele medicamente pe care le găsim din abundență și la tot pasul, în zilele noastre. Oamenii satului foloseau toate plantele din natură, legumele ori fructele pe care le aveau la îndemână.

Interesant este că în ultimii ani, oamenii au revenit la acele metode, deoarece medicamentele încep să nu își mai facă efectele așteptate.

Așa că vreau să vă povestec despre ce se poate face cu banalul **CARTOF**.

Pentru afecțiunea numită uzual „roșu în gât”, care este de fapt o faringită, ori chiar amigdalită, provocând dureri în gât și febră, leacul din cartof, verificat de zeci de ori, se face în felul următor:

Se pregătește o pânză curată, ori o batistă mai mare. La fel și puțin spirt sanitar, ori un rachiu foarte tare. Apoi se spală foarte bine un cartof, cu tot cu coajă. Se zvântă cu un șervet, cât se poate de mult. Apoi se dă cartoful prin răzătoarea cu găuri mici, direct pe acea pânză pregătită. Se modelează grămăjoara de cartof într-o formă alungită și îngustă. Se stropește cu spirt, apoi se împăturește pânza în lung, în așa fel încât să rezulte un fel de bandaj lat de 2-3 degete. Acesta va fi legat la gâtul bolnavului, peste noapte. Partea care va fi în contact cu pielea, va fi și ea stropită cu spirt, înainte de a fi aplicat, în scopul deschiderii porilor pielii.

Deoarece amidonul din cartof pătează, peste fața de pernă se pune un prosop mai rău, iar bluza de pijama să fie și ea mai veche. Se ține toată noaptea. Se poate întâmpla ca pielea să se înroșească, însă este doar un efect secundar temporar. Rezultatul va fi spectaculos. Febra va scădea, durerea în gât se va diminua. Mai completați și cu un ceai. Procedeul se poate repeta.

SĂ VĂ FIE DE LEAC!!!

FRECĂȚEI!!!

Cu gândul spre vremurile trecute, și spre felurile de mâncare de pe atunci, mi-am amintit cu drag despre un desert, de fapt despre două. Adică două variante, care conțin același ingredient: **FRECĂȚEII**.

Dar ce erau frecățeii?!

Erau un produs comestibil, echivalentul pastelor făinoase, făcut în casă, creat din pricina sărăciei țăranilor de acum poate 100 de ani. Iar când sărăcia te împinge, nu poți decât să inventezi ceva care să te ajute să supraviețuiești.

Oamenii mâncau, de exemplu, în timpul iernii, grăunțe fierte, peste care presărau un pic de zahăr, obținând astfel un desert. Și am mai putea găsi și altele.

Să ne întoarcem, însă, la frecăței... Aceștia erau înlocuitorii „la minut”, ai tăițeilor care nu se găseau în acele vremuri. De fapt, nici fidea nu se găsea. De regulă tăițeii se făceau în casă, manual. doar că bunicile noastre au inventat o metodă mai rapidă. Mai exact, în puțină făină de grâu, se picura apă și se freca acea făină între degete, formându-se niște firimituri de aluat. Se continua până se făceau mai mulți frecăței, cam de cât era nevoie la un prânz. Acești frecăței se puneau în sită și se cernea făina care nu se umezise, pentru a fi înlăturat surplusul.

Aceste paste improvizate erau folosite pentru aproape orice le folosim și pe cele din zilele noastre. Adică se făceau frecăței cu lapte, care erau favoriții mei. Dacă familia nu avea lapte, ori era post, frecățeii se fierbeau în apă, cu un praf de sare și puțin zahăr și desertul era gata. Bunicile mele făceau o variantă, tot dulce, dar cu ceapă. Tăiau ceapa mărunt, pe care o puneau într-o cratiță cu puțin ulei. Înfierbântau uleiul apoi îl stingeau cu ceapa mărunțită. Se punea un praf de sare, apoi se adăugau frecățeii și se fierbeau împreună, adăugând din când în când câte puțină apă. Spre sfârșit se punea puțin zahăr.

Pe lângă aceste variante dulci, frecățeii puteau fi puși într-o supă de legume, ori de pasăre. Ori chiar în borș, ca să nu fie prea limpede.

Obligatoriu, frecățeii se adăugau în lichidul clocotit, pentru a-și păstra forma și a nu se dizolva.

POFTĂ BUNĂ!!!

CUPRINS

Familii care unesc oameni ..... pag. 1

Slănic - Moldova în an aniversar ..... pag. 2

Școala de vară a parohiei ..... pag. 5

Interviu cu Directorul Agenției Naționale a Zonei Montane ..... pag. 8

Luminători ai minții, familia Stoian ..... pag. 12

Prieteni de-o viață ..... pag. 16

Festivalul „Prispa" – Brașov ..... pag. 18

Rețete și leacuri ..... pag. 20

Profesorul de matematică Alexandru Stoian
directorul școlii gimnaziale Brusturoasa, timp de 30 de ani

Fotografie din colecția d-nei **prof. Emilia Țifrea** (născ. Toderiță)

(Dna Emilia este fetița frumoasă din a doua bancă, având șorțuleț alb)

„UN ÎNVĂȚĂTOR ARE EFECT
ASUPRA ETERNITĂȚII;
NU SE POATE SPUNE NICIODATĂ
UNDE SE OPREȘTE INFLUENȚA SA”

Henry Adams

Cadre didactice
ale Școlii
Brusturoasa
iunie 1973

sursa prof.
Gh. Roșu

IUBIREA FAȚĂ DE SATUL TĂU,
O ARĂȚI ȘI PRIN RESPECTUL PURTAT ÎNAINTAȘILOR